

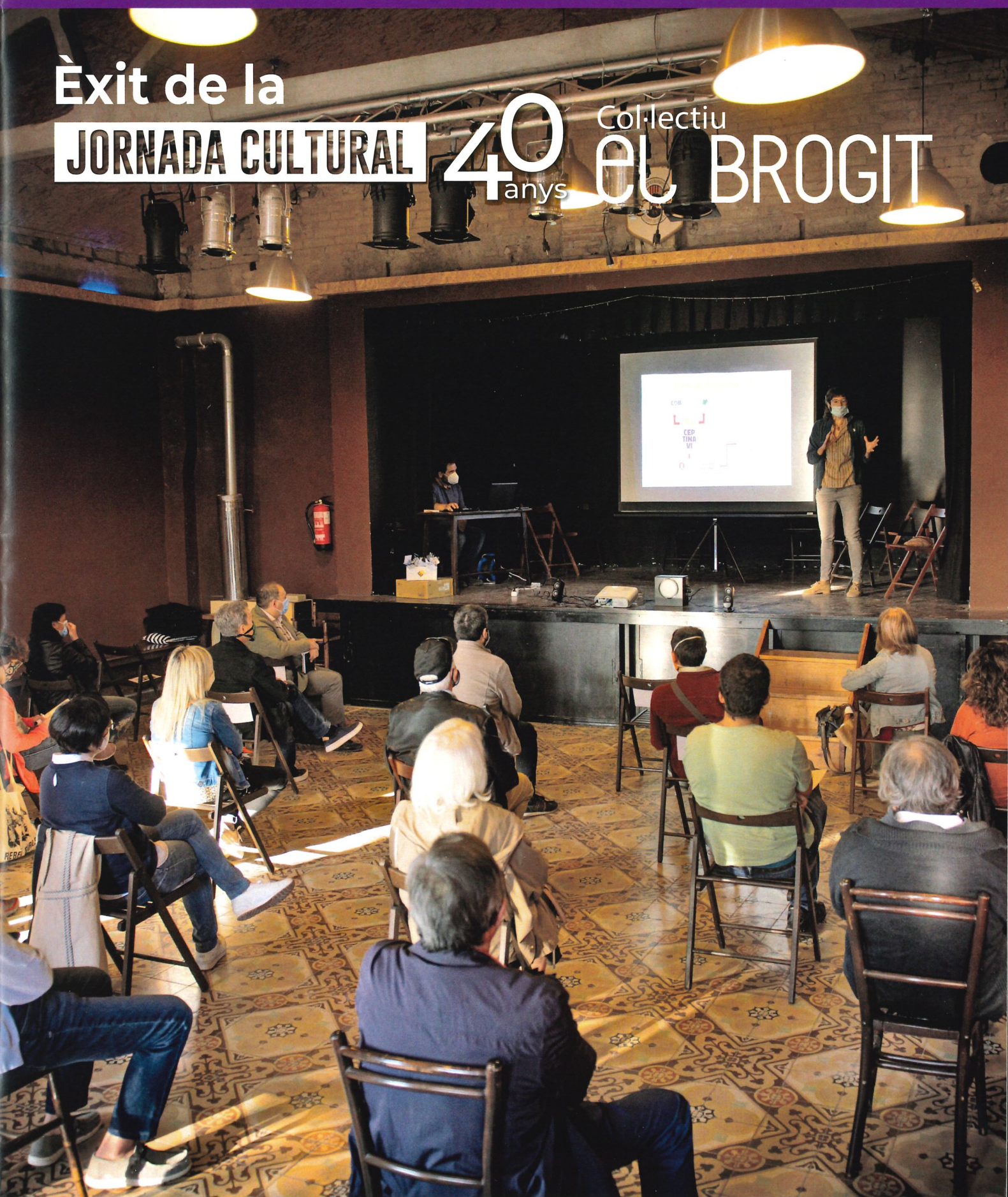
Èxit de la

JORNADA CULTURAL

40 anys

Col·lectiu

el BROGIT

Jornada cultural 40è aniversari de "El Brogit"

El dissabte 26 de setembre vàrem reunir-nos gairebé 40 persones a "La Sala" de Sant Cristòfol per assistir a una sèrie de conferències basades totes en temes d'interès local. Varietat de temàtiques que anaven des del patrimoni natural a l'arquitectònic i l'etnològic.

Va obrir l'acte la Presidenta del Col·lectiu "El Brogit", **Elisabeth Camparola**, que va recordar la fundació del Col·lectiu l'any 1980 per un grup de persones "desitjoses d'investigar i divulgar la història local, i contribuir a la integració dels nuclis del poble a través d'un nexa comú com és un periòdic en el qual tothom en pot ser autor i protagonista i veure-hi reflectida la seva vida quotidiana".

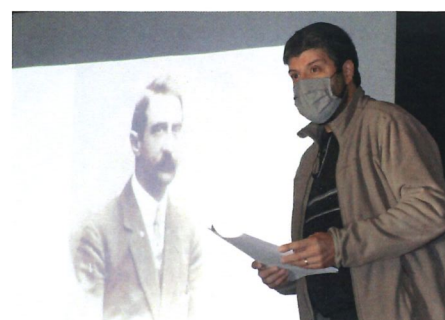
Intervenció de Mireia Vila

Tot seguit van començar les intervencions dels ponents. Va trencar el gel la historiadora d'Artés **Mireia Vila**, que coordina un estudi a la comarca del Bages del qual en formen part la majoria de municipis, el Centre d'Estudis del Bages i el Consell Regulador de la Denominació d'Origen Pla de Bages. Aquest projecte que rep el nom de "Cep, Tina i Vi", té l'objectiu de recuperar la memòria oral de tot allò relacionat amb la història vitivinícola de la comarca: mètodes de producció, varietats de raïm, dites i frases populars, receptes tradicionals fetes amb vi, ...

A Castellbell i el Vilar, Mireia Vila ha entrevistat a sis persones que segons

ha dit "m'han demostrat la gran importància que la vinya havia tingut en aquest poble". Mireia Vila va parlar de la relació que hi havia entre els parcers i els amos; d'una varietat pròpia de raïm que tan sols ha pogut documentar al voltant de Montserrat, el "rossapiu", i que caldria posar en valor; de la verema vista pels ulls d'una nena al mas Carner; de l'organització quasi industrial que es feia del treball a les vinyes del Puig del Vilar i de com la vinya fins i tot determinava l'estructura del carrer del Vilar, amb les cases a un costat de carrer i les tines a la banda contrària.

A continuació, el monistrolenc **David Blasco**, fundador -juntament amb Joan Masats- dels Amics del Cremallera, va presentar una biografia de l'enginyer suís Julian Fuchs. Fuchs va néixer a Lausana l'any 1871 i va morir a Monistrol de Montserrat el 1925. Va cursar estudis d'enginyeria al Politècnic de Zuric i va iniciar la seva carrera professional al ferrocarril Vierge-Zermatt. Alguns dels enginyers d'aquest ferrocarril s'encarreguen posteriorment del Cremallera de Montserrat i aquests contactes fan que Fuchs aterri a casa nostra l'any 1898, on serà el màxim responsable del cremallera fins a la seva mort. Dins del seu mandat es construeix el "cul de sac" per enllaçar les línies del Cremallera amb el tren del Nord. També s'encarrega de la portada d'aigües a Monistrol, del projecte i construcció del funicular de Sant Joan, i de

David Blasco amb la imatge de Julian Fuchs

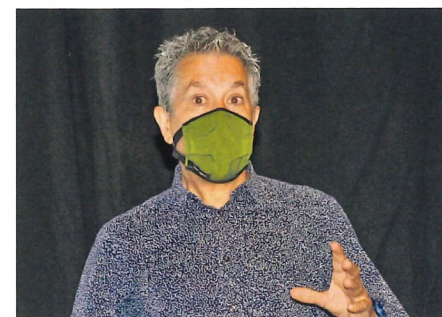
l'adquisició de noves màquines pel cremallera. Aquestes gestions juntament amb un tracte sempre correcte amb els treballadors del Cremallera van fer que se li atorgués el títol de fill predilecte a la vila de Monistrol.

Eduard Martínez presentant La Foradada 4

Seguidament, **Eduard Martínez**, va presentar l'edició del número 4 de la revista "La Foradada" dedicada al 160è aniversari de l'arribada del ferrocarril a Castellbell i el Vilar. Es va destacar les enormes dificultats orogràfiques que la construcció del ferrocarril va haver de vèncer per travessar el nostre terme municipal: 3 túnels, el pont sobre la riera de Rellinars i gran quantitat de desmunts i moviments de terres. Un dels elements més problemàtics fou un pont de fusta que es construï per salvar el Clot de la Noguera a un centenar de metres de l'estació del Nord en direcció Vacarisses. La gran quantitat d'incidències i pors dels maquinistes en travessar-lo, a més d'un incendi en la seva estructura, va fer que finalment es colgués de terra fent desaparèixer per sempre la font que hi havia i la bauma que donà nom a l'actual barri. Pel que fa a l'estació del Nord, l'Eduard comenta com des del seu inici fou anomenada "Estació de Monistrol", en una clara operació de màrqueting, pensant en l'estació com a punt d'enllaç amb Montserrat. Diu l'Eduard que "l'existència de bitllets combinats de ferrocarril més diligència i posteriorment, ferrocarril més cremallera, converteixen l'estació de

Castellbell en la primera estació intermodal de casa nostra". Finalment va posar de relleu l'estat de conservació lamentable de l'estació, un edifici que havia estat de gran importància i de dimensions superiors a altres estacions de la línia.

Pere Santamaria durant la seva intervenció

Després de la pausa fou el torn dels autors locals. En **Pere Santamaria**, arquitecte, va fer unes pinzellades biogràfiques de l'arquitecte manresà Alexandre Soler i March per descriure algunes de les seves obres, sobretot les que es troben a Castellbell i el Vilar. Soler i March (1873-1949) fou un arquitecte influenciat pel gran corrent de l'època, el modernisme i va tenir com a referent a Domènech i Muntaner. Pertanyia a una família acomodada que li permeté dur a terme estudis d'arquitectura i a la vegada proporcionar-li clients benestants com els amos de les colònies. Aquests desitjaven tenir cases que destaquessin sobre les dels treballadors per donar així una imatge de poder. A Castellbell Soler i March realitza dues obres simultàniament a la Bauma per a la família Vial: la torre de l'amo i l'església de la Sagrada Família. Santamaria destaca sobretot aquesta obra per sobre de les altres per "la presència de trencadís molt similar al del Palau de Música de Domènech i Muntaner". De l'església de la Bauma cal adonar-se de la seva silueta "encastellada" que recorda l'arquitectura anglosaxona. També construeix la casa de cal Forrellat

Àngel Amargant, Genís Frontera i Anna Oliveras explicant el documental

malgrat que no fou finalitzada segons els dibuixos originals. És molt de remarcar però, la influència modernista i noucentista, i el mobiliari interior d'art decó. En la seva intervenció, Pere Santamaria va reclamar una major protecció d'aquests edificis així com dels conjunts industrials de les colònies i va obrir també línies de treball per a l'estudi de les tipologies de la cases de treballadors i la memòria oral.

La intervenció de **Montserrat Enrich** va estar centrada en la importància de la preservació del patrimoni natural. Amb el títol de "Monuments Vius", fou una defensa de tornar a les nostres arrels i de no oblidar el patrimoni alimentari i etnològic que s'amaga darrera de cada planta i de cada arbre. De la mateixa manera que cal preservar els edificis, cal que protegim aquelles espècies d'arbres de les quals ens en queden ben pocs

Intervenció de Montserrat Enrich

exemplars. Va destacar també les mancances del sistema educatiu on "aquestes coses no s'ensenyen" i serien fonamentals per a un correcte desenvolupament i respecte per la natura.

Àngel Amargant, Genís Frontera i Anna Oliveras, membres de l'equip que està duent a terme un documental sobre la vida de les pageses i matonaires dels pobles de la falda de la Muntanya de Montserrat, van explicar com va néixer el projecte, quina metodologia havien emprat per a fer-lo avançar i en quin punt es troben. Van destacar-ne les gairebé 40 persones entrevistades, entre testimonis directes de 1a. i 2a. generació, així com l'esforç titànic de reducció, de les més de 50 hores de gravacions, fins a deixar-lo a poc més de 50 minuts. El documental incorpora a part de les entrevistes, uns fragments de ficció (amb actrius locals) que recreen escenes d'un dia a la vida de les pageses i fotografia antiga cedida per les famílies de les testimonis.

El documental vol ser un reconeixement a l'esforç de les vides d'unes dones, principalment, que en temps molt difícils (principis i meitats del segle passat) es van empoderar i van ser puntals de paller, dels seus masos. Amb aquest recull de memòria oral es pretén la divulgació de totes aquestes

experiències de vida, que en alguns casos s'han conegut per primer cop, amb la filmació del projecte del documental. Les dates que es preveuen per a la seva presentació indiquen que podria ser al primer terç de l'any vinent. Tot seguit van projectar els set minuts del teaser del documental que van causar molt bona impressió entre el públic i amb ganes de poder-lo veure sencer ben aviat.

Al finalitzar van voler fer un agraïment en especial al Centre d'Estudis del Brogit, per confiar en el treball de recerca i assumir-ne la producció, així com a la resta d'institucions que fins ara han col·laborat en el finançament de la realització: Institut Català Antropologia, Departament Cultura-GENCAT, IPEC Inventari del patrimoni etnològic de Catalunya, Consell Comarcal del Bages, Diputació de Barcelona, Patronat de la Muntanya de Montserrat, Parc Natural de la Muntanya de Montserrat i Ajuntament de Castellbell.

Debat final amb Jordi Montlló

Per finalitzar l'acte, en **Jordi Montlló**, doctor en antropologia social i autor del mapa de patrimoni cultural i natural de Castellbell i el Vilar, va fer una reflexió sobre el concepte de patrimoni, la seva preservació i va preguntar als ponents per les seves motivacions. Va destacar que existeix un únic patrimoni i que no cal fer-ne

diferències: "normalment aquells que no valoren una planta o un arbre tampoc valoren una pedra". Va instar els polítics a un major esforç en matèria cultural i a augmentar els pressupostos d'aquesta àrea.

L'acte es va cloure amb un bon aperitiu de comiat del Racó de Castellbell.

Anna Oliveras, Àngel Amargant, David Blasco, Eduard Martínez, Pere Santamaria, Jordi Montlló, Genís Frontera, Montserrat Enrich i Mireia Vila en acabar l'acte.

Col·lectiu El Brogit